

HISTORISCHE BEELDEN.¹⁾

KAREL DE GROOTE.

I. De Irminsûl.

Even eeuwen waren verlopen, sinds de groote Herman met zijn goed Duitsch zwaard de ijzeren ketenen doorhieuw, waarmede het zich zelf overlevende Rome nog steeds de stoere Germanen gebonden hield, — sinds hij Varus met zijne adelaars en legioenen in het donkere woud van het Teutoburger gebergte onder den voet zijner rossen verpletterde en den Germaan voor altijd vrijvocht. En nog steeds kwamen de stammen van den grooten Saksenbond samen bij de groote Irminsûl, Hermanszuil volgens sommigen ter herinnering aan Duitschlands bevrijder, „alzuil,” volgens anderen, omdat men geloofde, dat de hooge houten stam het heele droeg. Dan verheerlijkte men Wodan en Thor, want, mochten ook de Frankische broederen van voorheen den nieuwen God der Christenen hun dienst gewijd hebben, Saksenland was den ouden goden getrouw gebleven en verachtte de afvalligen. En als men den goden het gebruikelijke offer gebracht had, dan ging de beker lustig rond, dan verhaalde men elkaar, wat buit men behaald had in de rooftochten op het gebied der geburen, dan overlegde men saam, welke heldenfeiten men op weerloozen zou volbrengen, dan weergalmden het heilige woud van de geïmproviseerde zangen der barden, die de avonturen der strijders verhaalden en hun dappere daden bezongen.

Thans staat de Irminsûl daar eenzaam en zwijgen heerscht in het heilige woord daar rondom. Dapper hebben ze gestreden tegen de scharen van Pepijn den Korte en nog zijn ze vrij en nog dienen ze de goden der vaderen. Wel heeft Bonifacius, de groote apostel der Duitschers den eik van Wodan ginds geveld, wel heeft hij kerken en kapellen gesticht; maar Bonifacius is onder de knodsslagen van den Frieschen stamgenoot gevallen en zij hebben zijne heiligdommen verbrand en verwoest, en nog liggen de puinhoopen hier en ginds als teekenen, dat Saksenland vrij en de Saksers aan Wodan getrouw blijven zullen. Nog draagt de Irminsûl de wereld op zijn kruin en nog ruischen de kruinen van het heilige woud, als weergalmden zij immer de klacht van Romes eersten keizer:

„Varus, Varus, geef mij mijne legioenen weder!”

En toch is het, of een nieuwe storm de kruinen beweegt en toornig zweepen ze hun takken tegen elkander en ook de Irminsûl schudt grimmig den kop. Waarover mag zij verstoord zijn?

Een tweetal mannen heeft de eenzaamheid en de stilte verstoord. Ze zijn het heilige bosch binnengetroden en hebben zich naar gindsche open plek begeven, waar de ruimte hun een vergezicht biedt. Een oogenblik slechts staan ze daar en van onder den gefronsten wenkbrauw is het of een bliksemflits uit hun blauw oog dat punt aan den horizon zoekt, waarop zij staren.

„Daar is geen twijfel aan, Wittekind!” spreekt de een. „’t Is de groote Karel met zijne scharen. Bij Wodan, wie geeft hun recht, dood en verderf in Saksenland te brengen? Waarom beschermt Wodan zijn dienaren niet en werpt die vervloekte Christenen door zijn donderslagen neder?”

„Gij hebt recht, Albio!” antwoordde de aangesprokene, „doch waartoe hebben onze broederen, ondanks uw vermaan, hun toorn opgewekt? Waarom ontzien zij bij hun strooptochten niet de grenzen en de bezittingen der Franken? Gij en ik, hebben wij hen niet herhaaldelijk gewaarschuwd? Er valt met den jeugdigen Karel niet te schermsen en wat zullen onze handvullen tegen zijn duizenden bij duizenden ijzeren ridders!”

„Maar zal Wodan . . . ?”

„Bazel mij niet van uw Wodan en Freya en wie gij meer

noemen wilt!” sprak Wittekind grimmig en stoorde er zich niet aan, dat de ontstelde Sakser een angstigen blik op de zuil wierp, „heeft dan Wodan gindschen heiligen eik beschermd, toen de priester der Christenen hem de bijl door het hart dreef en hebben de onzen niet in stommen schrik het aangezien? Waar zijn de bliksems van Wodans toorn neêrgevallen anders dan in zwaardslagen van den Frank Pepijn op de hoofden onzer Saksers? Maar wat staan wij langer den duren tijd te verbazelen? Ga gij en roep uwe stamgenooten te wapen! Ik zal tot de mijnen wederkeeren en ze ten heirban oproepen. Aan den morgen van den zevenden dag zullen wij elkaar bij Siegburg ontmoeten.”

„En gij zult nog eenmaal uw heldenzwaard wetten voor Saksen en voor Wodan?”

„Als ik iemand zou willen dienen, dan zou ik het den grooten Karel willen doen; als ik nog voor eenig god zou willen buigen, ’t zou voor den God der Christenen zijn, maar wees gerust, Albio! Saksen moet vrij blijven, en om het te kunnen, moeten zijn zonen aan Wodan blijven gelooven; daarom zal het zwaard van Wittekind aan beiden gewijd blijven!”

De beide mannen drukten elkaar de hand en verlieten het bosch in verschillende richtingen.

Acht dagen later en de grensvesting, de Eresburg, was voor de wapenen der Franken bezwaken en nu, door zijn ridders omgeven, trad „de groote Karel” het heilige woud binnen. En wel mocht hij „de groote” heeten onder hen allen. O voorzeker, Frankenland had zonen van hooger statuur en kloeker bouw, maar zijne gestalte was ook temidden van zijne kloeke paladijnen gebiedend genoeg en in volkomen harmonie met de krachtontwikkeling van zijn vorstelijken geest. Doch hoezeer werd de indruk verhoogd voor hem, wien het gegeven werd, den blik een oogenblik te mogen doen rusten op dat hooge voorhoofd, door blonde lokken omkransd; in dat oog te staren, schitterend van een ideaal, hooger dan ooit eenig vorstenzoon ter wereld had durven koesteren; dat oog, thans als door een wolk gedekt bij de gedachte aan de offers, die het ideaal ook ditmaal vragen zou. Voorwaar, deze man had geen praalvertoon noodig, om zich als heerscher te doen kennen, of, laat ons liever zeggen, aan zulk een gebieder paste geen ander gewaad dan het eenvoudige Duitsche kleed, dat hij droeg en dat door de nijvere hand zijner gemalin zelf vervaardigd was. Zijn hooge kousen waren tot over de linnen broek met gekleurde banden kruisgewijs omwonden, over zijn linnen buis droeg hij een eenvoudigen rok met zijden strook en niets was er overigens, dat hem onderscheidde dan de vierkante mantel van witte of groene kleur, die hem dekte en het zwaard met gouden gevest en draagband, dat hij steeds aan de zijde droeg. Slechts op rijksdagen en hooge feesten verscheen hij in koninklijke praal, met een gouden, van diamanten fonkelende kroon, waarvan een lange tabbaard, met gouden bijen bezet, lang neerhing. Eenvoudig als zijn gewaad was ook zijne levenswijze. Hij stond onder de zijnen reeds van zijne vroege jeugd af bekend als de beste kampvechter en bekwaamste zwemmer en als bij den klank der horens en het geblaf der honden de hofstoet onder luidruchtig gejuich achter hem ter jacht uittoog en zijne jeugdige ridders elkaar in betoon van moed en fysieke kracht trachtten te overtreffen, dan mengde Karel zich niet zelden in hun gewoel en waagde vaak den heetsten kamp met het everzwijn, den beer of den wilden os. En als dan de jager het buitgemaakte wild aan het spit op tafel bracht en hij daarvan mede naar hartelust genoot, ledigde hij een beker parelenden wijn op zijn kloeke jacht- en strijdenooten. Overigens was dronkenschap bij hem veracht en gehaat. Vaak stond hij des nachts op van zijn legerstede, nam schrijftafel en griffel om zich in de vroeger verzuimde schrijfkunst te oefenen, of hij wierp zich op de knieën ten gebede, of hij plaatste zich aan het venster, om in stille bewondering en in duizend gedachten verdiept, den sterrenhemel gade te slaan en zich te verliezen in de wonderwerken van den Koning aller koningen.

Maar grooter kracht dan de vorst lichamelijk toonde, als hij

¹⁾ Omstandigheden buiten den Uitgever en mij om, verhinderden mij deze rubriek geregeld te vervolgen, gelijk ik van nu aan weer hoop te kunnen doen.

den geharnasten ridder als een kind van den grond hief, openbaarde hij als regent naar den geest. Op eene rijksvergadering door de geestelijke en wereldlijke grooten van alle deelen des rijks tot hun koning erkend, vereenigde hij al die gescheiden bestanddeelen onder één scepter in zijn machtige hand. Voorzeker, zij hadden recht, de vorsten en ridders, toen zij jubelend bij zijn kroning uitriepen: „Het is Gods wil!” 't Was de wil en een zegen des Allerhoogsten, dat een man van zulke heerscherstalenten, van zulk een werkzaam geest, van zulk een onwrikbare wilskracht, zulk een energie tot werken en ordenen en zulk eene voorzichtigheid en dorst naar roem aan de spits van een vermenging van landen en volkeren trad, wier losse bestanddeelen hij allereerst tot een machtige en eendrachtige nationaliteit had te vereenigen. Een beschikking Gods, dat hij het roer van dien staat aanvaardde in een tijd toen het er op aan kwam, de ruwe kracht van den ijzeren ridder te beteugelen binnen de banden van beschaving, godsdienst en recht, en de overgebleven beschavingsmiddelen van het ineengestorte Romeinsche rijk te verzamelen en inheemsch te doen worden, ten einde den onderscheiden stammen zijner onderdanen een hooger en gemeenschappelijk levensdoel voor te schrijven, toen de bandeloze jeugd der Germaansche volken tucht en veredeling en de ontaarde wereld der Romeinen een versterkenden, nieuw leven wekkenden steun noodig had. Als een ster in een donkeren nacht blinkt de hooge gestalte van Karel uit boven den chaos van dit overgangstijdperk, als de Mozes der Middeleeuwen, door God geroepen om de menscheit van zijn tijd door de woestijn der barbaarscheit te leiden en haar staatkundig, burgerlijk en godsdienstig leven door vaste wetten regel en richting te geven. Voorzeker, hoe grootsch ook, kleefden nog de sporen der oude Germaansche barbaarscheit aan zijn figuur, en hoe hoog men zijn heerscherstalenten, zijn wilskracht en hooge gaven als aanvoerder, staatsman en beschermer der kerk ook aansla, in zijn bijzondere handelingen ontdekken we in hem een harde en koude goedsgesteldheid. Doch ook deze schaduwen zijn niet sterk genomen om de heldere gestalte van den grooten Karel te verduisteren voor ons oog, de grootsche heldengestalte met hare rijke, koninklijke deugden.

Voor zijn grooten geest rees daar één groot, Christenwereldrijk, samengesteld uit de onderscheidene volksstammen van het oude Gallië en Germanië, ééne Christennatie onder Frankische leiding, van buiten door het ijzeren wapengeweld beschermd tegen de rooftochten en het ongebonden leven der ongeloovigen en barbaren, van binnen gesterkt door Christelijke staats- en rechtsinstelling, met behulp van de kerk en van de beschaving der oudheid gegrondvest van de Pyreneën tot aan de Oostzee en van den Atlantischen Oceaan tot aan de Karpathen. Ziedaar het hooge ideaal, waarvan wij spraken en dit zijn levensdoel zette hij met zijn ijzeren wil door; ieder, die hem in den weg stond, moest voor zijn reuzenhand wijken en de volken moesten aan dit zijn ideaal het zwaarste offer brengen, dat een volk brengen kan: de vrijheid.

Doch keeren wij tot de Irminsûl terug. Daar staat de groote Karel en dreigend rusten zijn blikken op de zuil, voor hem de vertegenwoordiger van dat heidendom, dat, niet tevreden met de volken eeuwenlang in de ketenen van on- en bijgeloof geboeid te hebben, ook de Christenzendingen, die hun het evangelie des Kruises brachten, doodgeslagen en hun kerken verwoest heeft. Hij weet, wat hij waagt. De toorn van al Wodans dienaren zal zich tegen hem keeren . . .

„Roep Alcuinus hier!” zoo beveelt hij, en als zijn levensbeschrijver genaderd is, spreekt hij: „Alcuinus, merk u dezen dag wel en wat daarop geschiedt!”

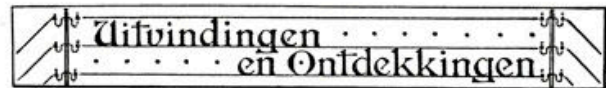
Dan grijpt hij de bijl van een zijner mannen en houdt in de Irminsûl. Daarna beveelt hij den leiders het werk te voltooien en met een doffen dreun stort de reus van Wodan neder. Doch geen bliksemstralen uit Wodans hand slaan de vermete Franken; maar een murmelend geruisch treft hun oor.

„Water! Water!” klinkt het als een jubeltoon van alle zijden, want reeds drie dagen lang worden Karels dapperen bij gebrek aan water door hevigen dorst gekweld. Daar bruist een berg-

stroom uit een rotsspleet en zij laven en verkwikken zich Nieuw leven stroomt door hun aderen en van nu af is de strijd een heilige krijg geworden. Wittekind en Albio trachten vergeefs den stammen hun onderlinge veeten te doen vergeten en vluchten moedeloos naar het Noorden. Stam na stam boog voor de overmacht en hun vorsten zwoeren den eed van trouw en beloofden de zendingen, die het leger gevolgd waren, in hun arbeid niet te zullen storen. Karel liet bezettingen achter en trok met de gijzelaars der Saksers naar zijn hof terug.

De verwoesting van de Irminsûl was de vernieuwing van het zendingswerk onder de Germaansche volken, maar welk een stroom van bloed zou nog vloeien, eer in zijne plaats het Kruis zou geplant worden en Frank en Sakser als broeders in zijn schaduw zouden nederknien!

P. J. K.

In één uur dwars door Nederland.

Het blijft altijd een eigenaardig genot, aan een overweg een sneltrein te zien passeeren. Langzaam schijnt het gevaarte te naderen; al groter en groter wordt het, tot op eens de heele massa u voorbijratelt en ge onwillekeurig een pas achteruit gaat. Die sneltrein gaat tien, twaalf maal zoo snel als een voetganger; in vier uur en 41 minuten brengt hij u van Groningen naar Den Haag, een afstand van 43 uren gaans, waarbij de 41 minuten nog wel verloren gaan aan de tusschenstations. Dat is een snelheid van verkeer, waaraan onze grootouders niet durfden denken. En nu doet ons land het nog maar langzaam; in Engeland en in Amerika laat men sneltreinen loopen tot 90 KM., dat is ruim 16 uren gaans per uur!

Dat gaat echter in onzen tijd nog niet snel genoeg. In 1899 heeft zich te Berlijn een studiegezelschap gevormd, dat geld bijeen heeft gebracht, om te onderzoeken of men niet met veel grootere snelheid kon reizen. Op den militairen spoorweg van Berlijn naar Zossen heeft men proeven genomen. Deze weg is bijna lijnrecht; er is maar eene bocht in. Ook is het grootste deel vlak en waar hellingen zijn, zijn ze niet steil. Als beweegkracht nam men de electriciteit, en het duurde niet lang of men bereikte een snelheid van honderd en dertig KM. per uur. Toen durfde men niet verder, omdat men vreesde dat de bouw van den weg te zwak zou zijn. De weg werd dus vernieuwd. In plaats van rails, die 32 KG. per M. wogen, nam men er van 42 KG. en aan de binnenzijde legde men nog telkens een rail, zoodat de wagen niet tegen maar tusschen rails loopt gelijk bij een tram. Met de verbindingbouten en de leggers weegt elke M. spoor thans driehonderd KG.

Zoo was de weg sterk genoeg en men durfde meer wagen. Thans zorgde men voor een zeer sterke stroom. Bij de electricische lampen gebruikt men stroom van 100 tot 200 Voltspanning; bij gewone electricische trams van 500 Volt. Bij deze proeven zorgde men voor een stroom van tienduizend Volt. Deze sterke stroom wordt door drie beugels overgenomen op den wagen. En zoo kon men proefritten houden, waarbij men het gebracht heeft tot een snelheid van 210 K.M., dat is 38 uren gaans per uur. Met zulk een snelheid rijdt men met gemak in één uur Nederland door.

Wie met zulk een snelheid reist, kan nog evengoed als „Gijs” van Cremer, kloar alles zien; ten minste als hij het oog vestigt op voorwerpen, die niet al te dicht bij zijn; alleen verbaast het hem, dat de voorwerpen zoo snel weer voorbij zijn. Voor de toeschouwers was het een ontzaglijk verschijnsel, zoodat de wagen voorbijvloog en in 't volgende oogenblik in de verte verdwenen was. Bij de kromming durfde men nog niet boven 160 K.M. gaan; toen die voorbij was, reden de reizigers met 210 K.M. snelheid met de bewustheid, dat geen menschen ooit met grootere snelheid hadden gereisd. 210 K.M. per uur is 56 M. per seconde. Dat kan geen vogel bijhouden. Dat wordt alleen overtroffen door het geluid, en den kogel, en dat wordt nog duizenden en duizenden malen overtroffen door de snelheid van het licht en de electriciteit.

Men heeft berekend, dat de kosten van vervoer nog iets minder zullen zijn dan bij gewone sneltreinen; de bouw van den weg zal echter duurder zijn, en de veiligheid zal even groot zijn, mits men de noodige maatregelen neemt. Daartoe behoort ook, dat men overal dubbel spoor neemt en nergens wissels gebruikt. Botsingen zijn dan niet mogelijk. Natuurlijk denkt men bij deze snelheid voorloopig alleen aan het verkeer tusschen hoofdsteden en alleen aan het vervoer van reizigers.

ALBERT.

schijnbaar willekeurige richting, de eene rechts, de ander links; 't zijn de eigenlijke onweerswolken, waaruit ge de meeste bliksemstralen ziet schieten. Maar bovenal treft u bij sommige onweders de menigte der wolkenlagen, alle van verschillende vormen en verschillende tinten. Bij ander weder moogt ge twee lagen wolken boven elkander zien, die in verschillende richting drijven, bij het onweder ziet ge soms vijf, zes, zeven lagen, die geen van alle haast maken, die elkander schijnen te zoeken, en u op sommige plaatsen een prachtig *inzicht* veroorloven. En toch is het weer anders dan het *inzicht* in den purperen avondhemel. De vormen zijn veel ronder, veel voller, de kleuren veel meer doorschijnend. Zie, dat is een schoonheid, die alleen de onweershemel kent.

„Als ik den hemel aanzie, het werk uwer handen,” dan behoef ik niet altijd te denken aan de majesteit en de pracht, aan de ontzaglijke grootte en de duizelingwekkende afstanden van zon en maan, van planeten en sterren; neen, ook de blik op de schoonheid en heerlijkheid, die de luchten zoo dikwijls dragen, doet mij uitroepen: „Mijn God, wat is de mensch, dat Gij hem gedenkt!”

ALBERT.

VRAGENBUS.

W. R. V. te T. — Het beste middel om hard, weerspannig haar zacht en meegevend te maken, is herhaald en langdurig borstelen met een zuiveren, harden haarborstel. Het beste is een flinke, breede borstel met korte haren. Hiermede wordt het haar 's morgens en 's avonds een kwartier lang geborsteld, *steeds in dezelfde richting*. Haarolie, pomade, brillantine en dergelijke toilet-artikelen zijn daarbij overbodig, als het haar van nature vetachtig is. Wanneer het daarentegen zeer droog en broos is, kan het gebruik van een weinig *Arnica-haarolie*, twee maal per week, goede diensten bewijzen. Door de consequente aanwending van den haarborstel, die dikwijls met warm water en zeep moet gereinigd worden, verkrijgt het hoofdhaar een prachtige zijde-achtigen glans, hetgeen vooral voor het vrouwelijk geslacht van belang is te weten, daar een sierlijke hardos een fraaie kroon is, die van oudsher door meisjes en vrouwen op hoogen prijs wordt gesteld.

J. N. te U. — **Puistjes in het gelaat** komen veel voor bij jongelieden van beiderlei geslacht. Om deze lastige en onaangename schoonheidsgebreken te verwijderen, is het niet alleen noodig *lokale* toepassingen te maken, maar ook het *geheele* lichaamsgestel door inwendige geneesmiddelen te behandelen en tevens een *verstandige leefwijze* te volgen naar de regelen der gezondheidsleer. Wij raden u aan, het gelaat met *warm water* en *Resorcine-salisyl-zwavelzeep* te wasschen en deze bewerking door een *koude* wassching en wrijving met een badhanddoek te laten volgen. Inwendig is het gebruik van **Sulphur**, 6de decimale verwrijving, elken avond een mespuntvol droog op de tong gedurende 14 dagen, daarna van **Arsenicum album** 5de decimale verdunning, des avonds en des morgens 5 droppels in een lepel water, gedurende eenige weken aangewezen. Wat de *leefwijze* betreft, raden wij aan, vette, sterk gezouten en scherp gekruide spijzen, en alcoholische dranken te vermijden, veel groenten en vruchten te gebruiken, en Citroensap met suikerwater te drinken, veel lichaamsbeweging in de open lucht en elken morgen een *kamerluchtbad* te nemen. Op welke wijze deze baden genomen worden, kunt u op uitvoerige wijze beschreven vinden op bladz. 102 van mijn werk: „*Homoeopathie in de praktijk.*”

HISTORISCHE BEELDEN.

KAREL DE GROOTE.

II. De Wittekindsburg.

Hoe dankbaar gevoelde Karel zich, toen hij van den langdurigen en vermoeienden veldtocht weer in Aken teruggekeerd was. Nauwelyks toch had de veroveraar zijn taak volbracht, of de vader zijner volken moest zijn onderdanen vergoeden, wat zij bij zijne afwezigheid hadden verloren. Zijne *zendgraven* ijlden door de verschillende deelen des rijks om onderzoek te doen, of de *gouwgraven* de onderzaten naar recht en met zachtmoedigheid hadden geregeerd, of de *burcht*- en *paltgraven* de hun toevertrouwde kasteelen met zorg in goeden staat hielden, en of de *markgraven* de grenzen tegen de naburige roovers beschermden, opdat niemand zijner onderdanen door zijn dienaren verdrukt werd, of ook door hun zorgeloosheid in gevaar verkeerde. Zijne hofmeiers moesten hem verantwoording doen van de inkomsten en uitgaven van het hof, en hem hun rekeningen toonen. Vóór zijn vertrek had hij bepaald, hoe boter en kaas en honig bereid, hoe de wijn geperst en het bier gebrouwen moest worden, en hoeveel eieren en ganzen, eenden en hoenders ter markt konden gebracht worden. Dan werden samenkomsten gehouden met de geleerdste mannen van zijn tijd, die aan zijn hof verblijf hielden en zijn achting en vriendschap genoten. Met hen bezocht hij de scholen, beoordeelde of de onderwijzers hun plicht deden, en daarna ondervroeg hij de kinderen. Op zekeren dag merkte hij op, dat de zonen der edelen in vlijt en zedigheit het moesten afleggen tegen de kinderen der burgers. Hij plaatste daarop de vlijtigen aan zijn rechter- en de luien aan zijn linkerhand en sprak tot de armen en bekwamen: „Ik dank u, mijne kinderen! Gij hebt naar mijn wensch gehandeld, tot uw eer en duurzaam voordeel!” Daarop richtte hij zich met toornigen blik tot de voornamen en zeide: „Maar gij, zonen der edelen, gij, fijne pronkertjes, die traag en mijne bevelen ongehoorzaam waart, pocht maar niet op den stand en den rijkdom uwer ouders; als gij u niet betert zal geen uwer mij weer onder de oogen komen! Bij den Koning des hemels, ik zal u straffen, gelijk gij verdient!”

Oude scholen werden verzorgd, nieuwe gesticht en zelf gebruikte de vorst de weinige oogenblikken van rust om zich te doen onderwijzen. Naar de handelingen der geestelijken werd streng onderzocht, en werden streng gestraft, zij die zich aan zedeloosheid of wereldsch genot overgegeven hadden. Goede priesters namen hun plaats in en de kerken werden met milde hand van heiligenbeelden voorzien, opdat de leeken zich de vrome voorbeelden van geloof en goede werken voor oogen zouden houden. Zangers en orgelspelers werden uit Italië ontboden om den zang zijner Franken, welken de Romeinen bij het rollen van een vrachtwagen over een hobbeligen weg of bij het brullen van wilde dieren vergeleken, te begeleiden en te beschaven. De kloosters, binnen welker muren men zich met het onderwijs der jeugd bezig hield of die armen en zieken verzorgden en vreemdelingen herberg verleenden, werden rijk begiftigd en zoo ging zijne vaderzorg van uit Aken, Ingelheim en Mainz over geheel het rijk uit. En als hij des avonds, van de regeering moede, ontspanning zocht, dan was het om met de geleerden van zijn hof aan een Duitsche spraakkunst voort te arbeiden of zich de oude Duitsche heldenzangen en volksliederen te doen voorlezen.

Inmiddels was Wittekind uit Noorwegen teruggekeerd. Nacht en dag doorreizende en zich nergens rust gunnende, had hij de Slaven en de Sorben, die aan de oevers der Elbe en Saale woonden, overgehaald om met de Saksers

samen den machtigen Karel aan te vallen, onder zijn aanvoering de vrijheid der Saksische stammen te herwinnen en de Frankische legers te vernielen, zooals weleer Herman het den Romeinen had gedaan. Op 't onverwachtst hoorde Karel, dat de Slaven en Sorben een inval in zijn gebied gedaan hadden en Thüringen te vuur en te zwaard verwoestten. In toorn ontstoken, riep Karel zijn kamerheer Adalgis, zijn stalmeester Geilo en zijn paltsgraaf Worard bijeen en droeg hun op, in Oost-Franken en Saksenland den heirban op te roepen en de Slaven te tuchtigen. Nauwelijks hadden dezen echter met hun lieden Saksen bereikt, of zij vernamen, dat ook Wittekind gereed stond, hen met de Saksers op het lijf te vallen. Ofschoon Diederik, Karels verwant, hen te hulp kwam en zelfs hun overtocht over den Wezer dekke, besloten zij zonder hem den strijd tegen Wittekind te ondernemen, opdat heer Diederik niet de eer der overwinning zou halen. Heet naar den strijd en begeerig naar den buit, renden zij op de Saksers in, als ging het op een vluchtenden vijand en niet op een welgeordend leger af, door een sluw en voorzichtig aanvoerder geleid. En waarlijk, 'tscheen alsof de Saksers reeds bij den aanblik der Frankers het hazenpad kozen. Doch plotseling wendden zij zich om; van vluchtelingen worden zij aanvallers, en zij dringen zó woest en dicht aaneengesloten op hun ordelooze bestrijders in, dat dezen hun den rug toekeeren. O schrik! Wittekind heeft een deel zijner lieden uit een hinderlaag achter hen aan gezonden. Ze zijn van alle zijden ingesloten en nu is het geen gevecht meer, maar een louter bloedbad, en de weinigen, die het ontkomen, vluchten naar Diederik om hem te kondschappen, dat Geilo en Adalgis met duizenden Franken onder het slagzwaard der Saksers gevallen zijn.

In hevigen toorn ontstoken, gordt Karel het zwaard aan de heup en rent voor zijn Franken heen, Saksenland binnen. Op de tijding, dat de groote Frank nadert, slaat den stammen de schrik om het hart en zelfs de geestdrift van een Wittekind kon hen niet bijeenhouden. Zijn gebeden en smeekingen zijn vergeefs, zij keeren naar hun woonplaatsen terug om zich, op genade of ongenade, aan Karel over te geven, en de teleurgestelde Wittekind ijlt moedeloos naar Noorwegen terug. En te Verden aan den Aller houdt Karel gerichtsday en 4500 Saksers betalen hem op één dag met hun bloed het verlies van zijn Franken bij den Wezer.

Dat was den Saksers te veel. Met doffen blik en in somber stilzwijgen staren zij hem na, als hij in de meening, nu voorgoed en voor altijd den schrik er in gebracht te hebben, over den Wezer trekt. Doch nauwelijks heeft de laatste Frank de overzijde bereikt, nauw hebben zij den vijand uit het gezicht verloren, of die oogen flikkeren van woede en slechts één woord ontgorgelt zich aan hun keel. Dat woord is „Wraak!” Aanstonds verzamelen zij zich in het heilige woud. De stamhoofden houden raad en men besluit boden tot Wittekind te zenden en hem tot terugkeer te bewegen. En eerst als men aan de duizenden daar buiten de omheining mededeelt, dat men het bloed der gevallen tienvoudig op de Franken zal wreken, dat Wittekind teruggeroepen zal worden en men onder zijn leiding nog eenmaal den kamp zal wagen voor vrijheid en goden en vaderland, keeren ze naar huis om zich te bereiden tot den heiligen strijd. En als Wittekind zijne boden uitzendt en de stammen saamroept, ontbreekt er niet één; heel Saksen staat in de wapenen. Andermaal snelt Karel te wapen, maar bij Detmold wordt hij verslagen, want de Saksers houden stand tegen de rossen zijner ridders en dringen met dood en verderf in hun gelederen. Sombor en woedend wijkt hij naar Paderborn om nieuwe versterking af te wachten, als de leeuw, die, door den jager gewond, terugwijkt om straks den vijand onder een nieuwen sprong te verpletteren. Straks staat hij andermaal tegenover den rusteloozen Wittekind, nu aan de Hase. Vruchteloos vuurt deze de zijnen aan en stormt hij aan hun spits tegen de Franken in, vruchteloos beproeft hij alle listen, waarin dit kind der natuur zoo rijk is. Karel is overwinnaar. Zesduizend Saksers verven

met hun bloed de oevers der rivier rood, de overigen vluchten, waar zij kunnen.

Ook Wittekind is gevloeden naar zijn burg bij Rule. Karel begreep, dat hij zijn taak niet voor voltooid rekenen kon, zoolang hij dezen man niet in zijn macht heeft en nauw heeft hij vernomen, waar Wittekind zich bevindt, of zijn Franken hebben den burcht omsingeld. De burcht ligt tusschen de beide legerplaatsen der Saksers in. Mogen de Franken het in talsterkte en wapenrusting op hun vijand winnen, in krijgslist is hij hun meerdere. Nacht aan nacht rent Wittekind tusschen den burcht en de legerplaats heen en weder, ten einde met de stamhoofden te beraadslagen; elken morgen weder zien zij den afdruk van de hoeven van zijn ros in het zand en volgen ze. Maar als zij meenen, dat hij in den burcht is, en zij de legerplaats aanvallen, dan wacht hij hen daar aan de spits der zijnen en als zij den burcht aantasten, meenende, dat hij zich in de legerplaats bij Schagen bevindt, dan zien zij hem zijn Saksers naar den wal voeren en telkenmale deinzen zij met bebloede koppen af.

Op zekeren avond staat daar een jonkman aan de voorpoort van den burcht te Schagen. Zijn zachte trekken, zijn zweepende blikken, zijn blonde lokken, die hem over den schouder golven, alles zegt, dat hij geen krijgsman is; de harp over den schouder hangende, verraadt den jongen bard. Hij slaat de hand aan den klopper en — reeds heeft men hem van den wal bespeurd — het kijkgat wordt geopend. Een ruwe stem vraagt, wat hij wil.

„Ik wensch den grooten Wittekind mijn zangen te doen hooren en zijn helden te sterken door mijn snarenspeel!” antwoordt de jonkman.

De opening wordt gesloten.

„Heilige moeder! Sta mij bij!” prevelt de jonkman en slaat een kruis. „Ik heb dezen tocht te uwer eer ondernomen, opdat ook deze heidenen zouden knielen aan den voet van het kruis onzes Heeren! Wees mij genadig en help mij!”

Wittekind is daarbinnen en de portier brengt hem het verzoek van den bard over. Juist bespreekt hij met zijn zusters de noodige voorzorgsmaatregelen, want ook dezen nacht zal hij naar de legerplaats gaan en reeds is de hoefsmid bezig, de hoefijzers onder de pooten zijner paarden in omgekeerde richting aan te brengen, opdat hij den vijand morgen nogmaals zou kunnen verschalken. Hij gevoelt zich somber en droef gestemd. Hoe lang zal hij dit spel nog kunnen volhouden? En wat dan? Ook zijn zusters heeft hij deelgenoot gemaakt van zijn bang voorvoelen. Een bard. Ja, die komt niet te onpas. De man kan hem en zijn aanvoerders het hart sterken door zijn lied, hen en ook hem en de vrouwen het hart opbeuren.

„Breng hem binnen en laat hij zich sterken met wijn en brood. Na het avondmaal zullen wij hem hier ontbieden.”

En toen in de groote burchtzaal de maaltijd ten einde was en de beker lustig rondging, werd de bard geroepen. Een oogenblik tokkelde hij de snaren en nu klonk zijn zilveren stem door de hallen en hij zong van de dappere daden der Saksers en hoe zij het water hunner rivieren rood kleurden met het bloed der Romeinen en der Franken. Een beker parelenden wijn was zijn loon en andermaal zong hij, totdat de oogen van Wittekind en zijn mannen schitterden en hun wangen gloeiden. Plotseling rees deze op en sprak tot een drietal der zijnen: „Het is tijd!” Hij nam afscheid van de vrouwen, en door de overigen gevolgd, begaf hij zich naar buiten, vanwaar het hoefgetrappel weldra zijn vertrek meldde. Slechts een paar krijgsknechten bleven in de zaal, de anderen bezetten de hun toevertrouwde posten. Nog stond daar de jonge bard en ledigde den beker, dien men hem opnieuw aangeboden had.

„Ik wenschte den burchtvrouwen nog een enkel lied te doen hooren, doch dat is slechts voor hen alleen bestemd,” vleiide hij en zijn blik rustte zó vriendelijk en dankbaar op de jongste, dat deze terstond begreep, wat hij bedoelde. Zij sprak een oogenblik fluisterend met haar zuster en de mannen ontvingen het verzoek de zaal te verlaten. Nauw was hij met de vrouwen alleen, of hij tokkelde de snaren

en zong andermaal van den heldenmoed der Saksers en hun dapperen aanvoerder. Doch langzamerhand joegen daar doffe, lage tonen droef dooreen en snerpend wierpen de strak gespannen snaren haar geluid daar doorheen, als hij zong van nieuwen strijd, waartoe de Franken zich bereidden, van den woede en het geweld dier ijzeren ridders en van de gebroken harten der vrouwen en de verweesde kinderen in Saksenland. En al droever werd zijn spel en weemoediger zijn lied, tot het wegsnolt in een klaagzang vol leed en wanhoop, als hij den dag bezong, waarop Wittekind zou vallen, en al wat hem lief was in de handen van den overwinnaar vallen, als Saksen één groot dooenveld wezen zou.

Met bleek gelaat en kloppend hart hadden de vrouwen hem aangehoord en toen zij, in droeve gedachten verdiept, nog op hem bleven staren, en hij een traan in het oog der jongste zag glinsteren, sprak hij: „Het doet mij leed, edele vrouwen, dat mijn lied u droef stemde, doch dat, en dat alleen is Saksens toekomst, indien de voorzichtigheid der vrouw het niet wint van den moed des mans.”

„Wat bedoelt gij, jonkman?” vroeg de oudste verschrikt. Onrustig blikte de zanger naar de uitgangen der zaal, als aarzelde hij te spreken.

„Spreek gerust!” zeiden de vrouwen, „niemand zal u hooren en niemand zal u leed doen!”

„Ik ben de gevangene der Franken geweest,” loog de priester — wat veroorloofde niet toen reeds de Kerk aan haar zonen ter eere der Heilige Moeder! „De eenige voorwaarde, waarop zij mij het leven spaarden, was, dat ik tot u zou gaan en uwe hulp zou inroepen. De groote Karel is het talmen moede en zal met al zijn mannen den burcht bestormen, indien deze zich niet overgegeven heeft vóór den zevenden dag. Dan zal geen levende ziel het ontkomen en Wittekind zal met al de zijnen sterven. Doch de aanvoerder van de belegeraars wenschte den burcht zelf te nemen en wil de edele vrouwen sparen, als zij hem een teeken geven ten bewijze, dat haar broeder den burcht verlaten heeft. Dan zal Wittekind niet in hun handen vallen, de edele vrouwen zullen te Osnabrück levenslang in weelde en rust haar dagen slijten en Saksen zal ze zegenen, want genade zal voor recht gelden. Dat is de boodschap, die de aanvoerder mij uit 's Konings naam opdroeg.”

Verbaasd en verschrikt zagen de edele vrouwen nu eens elkander, dan den bard aan. Eindelijk sprak de oudste, verslagen:

„En gij, wat denkt gij, wat raadt gij ons?”

„Reeds heb ik het gezegd, edele vrouwen,” sprak de bard. „Saksen heeft den tol aan den roem der vaderen betaald, maar tegen de overmacht valt niet te strijden. De groote Karel is in het midden des lands en briescht van woede over den weerstand, dien hij ontmoet, en het breken van den eed van trouw, dien gansch Saksen hem zwoer. Den stammen slaat de schrik om het hart en één voor één zullen ze den grooten Wittekind alleen laten, totdat de Frank geen vijand meer kent dan Wittekind en zijn zusters en geen plekske meer te veroveren heeft dan Wittekindsburch. Dan is Saksens ure voor altijd geslagen en zijn laatste held zal in boeien voor den zegewagen van den grooten Karel heengeleid worden.”

„Genoeg, jonkman! Laat ons de zaak overwegen! Wat zal het teeken zijn, dat wij den aanvoerder te geven hebben, als wij besluiten?”

„Wanneer Wittekind uitgereden zal zijn, en een rood licht tot driemaal achtereen op den burchttrans verschijnt, dan kunnen de edele vrouwen de achterpoort van den burcht verlaten. Daar zal een bevelhebber der Franken hen wachten en hen nog denzelfden nacht veilig in een draagkoets naar Osnabrück doen brengen.”

Nog den eigen avond verliet de priester den slotburch. Op den avond van den derden dag scheen daar een rood licht op den trans van den burcht. Bij het kriecken van den dag reed Wittekind terug naar Schagen. 't Was hem vreemd en angstig te moede. Weder had een stamhoofd

zich daarginds verwijderd en wat zou het einde wezen? Zijn droeve blik zocht den burcht, en onafgebroken bleef hij op de wallen staren. Eensklaps rees de zon op en weërkaatste haar purperstralen op blinkende helmen. Ha! Nu begreep hij het: aan zijn spel was een einde! Met een geweldigen ruk wendde hij zijn paard en hij snelde voort. Maar — ook ginds had men hem gezien en het duurde niet lang, of hij hoorde hoefslagen achter zich. Hij nam een anderen weg, doch de vijand scheen dit voorzien te hebben en een breede verhakking vertoonde zich vóór hem. Achter hem klonken de hoefslagen al nader. Het angstzweet brak hem uit. Wat zou hij tegenover zoo velen, die daar naderden, hij alleen! Zijn paard alleen kon hem redden. Hij streelt het steigerende dier den hals en spreekt

Hensken, spring aver,
Dann krigstu 'n spint haver;
Springstu nich aver,
Freten mi un di de raven.

En Hans is dichterlijk genoeg van aanleg om de vleiende poëzie van zijn meester te verstaan. Reeds gaat daar een juichtoon achter hem op, want de Franken meenen den held gevangen te hebben. Het ros steigert achteruit, door de bevende hand van zijn bertjeder geteugeld. Eén sprong: Wittekind is gered, maar Saksen is verloren!

P. J. K.

Snel vervoer.

We zeiden onlangs, dat niet de Amerikaansche sneltreinen het snelst gaan, zooals algemeen wordt geloofd, maar dat in dit opzicht het record wordt geslagen door Frankrijk en Engeland. We willen daarover een paar cijfers geven. De snelste trein in Amerika loopt van New-York naar Buffalo met een snelheid van ruim 18 uren gaans of 100 K.M. per uur; daarop volgt de exprestrein van New-York naar Chicago, die 17 uren gaans of ongeveer 90 K.M. aflegt.

In Frankrijk echter zijn tegenwoordig vijf en dertig treinen, die sneller gaan dan 100 K.M. De snelste loopt van Parijs naar Longeau, ruim 20 uren gaans of 113 K.M.

Engeland spant echter de kroon. Daar zijn niet minder dan drie en vijftig treinen, die meer dan 100 K.M. snelheid hebben. De snelste trein is die van Darlington naar York, met een snelheid van 118 K.M., de snelste trein ter wereld. Intusschen loopen die sneltreinen in buitengewone gevallen wel eens harder. Zoo was onlangs de postrein met de Amerikaansche mail door te late aankomst van de mailboot te laat van Plymouth naar Londen vertrokken. Deze reis werd toen gedaan met een gemiddelde snelheid van 120 K.M., terwijl men de laatste twaalf uren gaans aflegde met een snelheid van 145 K.M. of ruim 26½ uur gaans per uur. Toch halen deze snelheden nog niet bij de snelheid van 210 K.M., die men bereikt heeft bij de proefritten van Berlijn naar Zossen.

Electriche klokken zonder draad.

Electriche klokken bevinden zich aan vele stations. Ze bestaan uit weinig meer dan een wijzerplaat. Door „telegraaf”-draden staan ze in verband met de hoofdklok, en zonder uurwerk wijzen ze nauwkeurig denzelfden tijd aan als deze. In den regel zijn ze zóó ingericht, dat de wijzer elke minuut een afstand verspringt. Ze hebben echter het nadeel, dat de draad geld kost, vooral als hij wat lang is, en daarom gaat men te Parijs thans electriche klokken plaatsen in de verschillende deelen der stad, die zonder draad in electriche gemeenschap staan met de hoofdklok. De hoofdklok geeft elke seconde een electriche golf, soortgelijk aan die van de draadlooze telegrafie, en deze golf wordt door al de bijklokken opgevangen en doet daar de wijzers vooruitgaan.

te *denken* aan anderen, die nog niet behouden zijn.

En dat nu is de groote vraag. Doen wij dit, als wij reizen? Denken we alleen aan bergen beklimmen, tochten maken, musea bezien, bosschen doorkruisen, gansche streken doorfietsen, roeien, spelen, of baden? Of leeft in ons hart, bij alles wat we genieten, ook deze gedachte: Kan ik, terwijl dit alles door Gods goedheid mijn deel is, ook voor anderen tot een zegen zijn? Misschien stijgt er dan nu en dan een gebed op uit ons hart voor degenen, die met ons gaan of wonen; misschien vragen we dan den Heere God om een gelegenheid tot het wisselen van een enkel woord over Hem; misschien geven we dan onzen gids, onzen hôtel- of pensionhouder, of ieder met wien we nader omgaan, een Evangelisch geschriftje ter lezing. Niet waar, dat kost niet veel moeite; daarvoor hebben we geen buitengewone geschiktheid noodig om met menschen om te gaan; neen, we behoeven daarvoor slechts een hart, dat warm voor zondaars klopt.

Hebt ge uw reiskoffer al gepakt? Ja? En ge hebt zeker voor *alles* gezorgd? Gedacht aan uw lichaam, gedacht aan mogelijke inconveniënten aan kleeding, fiets of anderszins, gedacht misschien zelfs aan eenige huismiddelen, reisproviand, enkele aardigheden, die ge eens hier of daar aan kinderen kunt geven? Alles uitnemend, maar zie eens na, of ge wat traktaten, wat geschriften, die het Evangelie bevatten, hebt ingepakt zoo niet, laat mij u dan aanraden, dit nog te doen. Er is zulk een zegen aan verbonden. Het verhoogt het genot uwer reis — ik weet dit bij ondervinding — wanneer gij zeggen kunt: ik heb, waar ik kon, ook gedacht aan de eeuwige belangen van hen, die de Heere God mij deed ontmoeten. O, ik zou er u zulke gezegende voorbeelden van kunnen verhalen. Gods Naam kan er door verheerlijkt worden; en in elk geval zal het voor uzelfen tot nut en heil zijn, want wij gevoelen er Gods goedkeuring op, en dat geeft ons een gelukkig hart.

Alles wat ik hier schreef, betreft ons gedachtig zijn aan *anderen*, als we op reis zijn. En ik heb u de verzekering gegeven, dat dit in de eerste plaats voor onszelfen dienstbaar zal zijn. Maar nu is er toch nog iets, dat óók noodig is, ten minste, wanneer ge langer dan één dag op reis gaat, en vooral als ge dáárheen gaat, waar ge geen andere geloovigen kent, en ge dus de gemeenschap moet missen.

Zie uw koffer nóg eens na. Is er een Bijbel in? Vergeten? Kan hij er niet meer bij? Och, hij neemt zoo'n klein plaatsje in; laat er liever wat reisbenodigdheden of een boek uit. Misschien is er wel een minder goed boek bij, dat er nu meteen uit verwijderd kan worden. Herinnert ge u de geschiedenis van dien Moorschen kamerling? Een zware rol van den profeet Jesaja had hij meegenomen en las die onderweg. En door dit lezen kwam hij in goed gezelschap en maakte hij straks de aangenaamste reis van zijn leven.

Zoo kan het nu nog gaan. Het lezen in Gods Woord op reis heeft reeds menigeen een aangename ontmoeting bezorgd, en, al doet het dit niet, zoo werpt het toch een stillen zegen af, en het bewaart voor de verstrooiing onzer zinnen in een verkeerde richting, voor het afzwerfen onzer gedachten naar dingen, die niet goed zijn. Vooral op reis is daarvoor het gevaar zooveel grooter. Daarom moeten we onzen God meenemen op reis. Dan zullen we niet alleen naar het lichaam, maar ook naar de ziel zijn vooruitgegaan, als we terugkeeren van onze kortere of langere vacantiereis.

„Zij, die verstrooid waren, gingen het land door en verkondigden het woord.”

J. N. V.

HISTORISCHE BEELDEN.

DE BEDELAAR.

Dertig jaren lang hadden de Saksers nu den strijd tegen den machtigen Karel volgehouden en nog waren zij niet geneigd, diens Christus voor hun goden te ruilen en daarmee hun vrijheid te verkoopen aan den alles overwinnenden Frank. Nauwelijks was er een jaar voorbijgegaan, of Karel was genoodzaakt zijn benden in Saksenland te zenden wegens de oproerigen, die, hoezeer ze ook beloofd hadden, zich te onderwerpen en het Christendom aan te nemen, de kapellen verbrand en de zendelingen en ambtenaren des konings verdreven of wel vermoord hadden. Doch zoomin zij er aan dachten, zich te onderwerpen, zoomin dacht Karel er aan den strijd op te geven, eer Wodan en Thor uit de hoofden en harten verdreven zouden zijn, zoover zijn schepter reiken kon.

En weder lag hij aan de oevers der Elbe met zijn ridders en helden, en weder was Wittekind aan de spits der zijnen getreden, om den strijd tegen den Frank te leiden. De storm gierde door de wouden. Sneeuw bedekte den bodem en zware ijskegels hingen aan de twijgen der oude stammen. Het Kerstfeest naderde en Karel had met de zijnen de winterkwartieren betrokken. Maar Wittekind en de zijnen vreesden geen storm en duchtten geen koude, en als de vorst hun stoere leden dreigde te verstijven, dan voerde Wittekind hen aan tegen de in hun tenten verkleumende Franken, die, onverhoeds overvallen, geen tijd hadden, de verstijfde leden tot den strijd te gorden. Dan werd er gemoord en geplunderd, en eer van uit het hoofdkwartier het sein tot den aanval kon gegeven worden, hadden de stoere Saksers hun paarden van gindsche boomen weer losgebonden en draafden met hun buit heen, door de duisternis in het woud aan de nasporingen van Karels mannen onttrokken.

En toch, vaak maakte zich een droef voorgevoel van de ziel van Wittekind meester. Als hij in de volksvergaderingen en in den krijgsraad zelfs de hoofden der stammen tegen elkaar twisten en opbruisen zag, dan begreep hij, dat de tijd niet ver meer zijn kon, waarop zij allen zouden moeten buigen onder den schepter van den grooten Karel, die, hoezeer hij hem ook haatte als den vijand van zijn goden en van de vrijheid zijns volks, hem door zijn moed en volharding eerbied afdwong. Al meer vraagde hij zich af, of het wel oorbaar heeten mocht, in den vruchtelozen kamp nog meer offers te brengen, en of hij niet wijzer deed, zich terug te trekken, zijn volk en zijn land den vrede te hergeven en voorts naar Deneland te reizen en er in stille vergetelheid het overschot zijner dagen aan Wodan en Thor te wijden. Zelfs verweet hij zich, dat hij inderdaad den godsdienst van zijn tegenstander niet genoeg kende, om dien zóó hardnekkig te bestrijden. Hij voor zich zou nimmer zijn goden verlaten, en toch, die God der Christenen scheen een machtige God te zijn, die belang stelde in zijn dienaren; immers Hij gaf hun telkens en telkens weder de overwinning, terwijl Wodan het werkeloos aanzag, hoe duizenden zijner vereerders vielen onder het zwaard der Franken of in slavernij uit hun land weggevoerd werden. Hij besloot, althans nader met den godsdienst van zijn vijand kennis te maken, en voorzeker, daartoe zou zich de gelegenheid vroeg of laat wel leenen.

Doch wat marde hij! Lang, telang reeds had hij zijn Saksers werkeloos gelaten en reeds morden zij, dat de oude veerkracht bij hun aanvoerder geweken was. Welnu, hij zou hen andermaal tegen den vijand aanvoeren om dien onverhoeds op het lijf te vallen en zijn werkelooze Saksers nieuwen buit te doen behalen. Ook het Frankische leger scheen te rusten en 't was die langdurige rust, welke Wittekind niet vertrouwde. Zelf besloot hij, alvorens de zijnen tegen het Frankische kamp aan te voeren, dit te

gaan besluisen, om te zien, of men hem en de zijnen daar geen hinderlaag spande.

't Was Kerstnacht en de diepste stilte heerschte in het kamp der Franken. Slechts weergalmde van uit de verte het plechtig koorgezang der vrome monniken uit gindsche kerk, waar Karel met de zijnen geknielend lag om het Christuskind, den Vrededorst, dank te brengen voor zijn verschijnen. Eindelijk glansde het morgenrood aan de kimmern en wierp door de grauwe wolken een matten straal over den met sneeuw bedekten grond en door de naakte kruinen der eiken. Toen rees Karel op en begaf zich met zijn legerhoofden naar het altaar, en nederknielende wachtte hij, totdat de zang van het koor zou eindigen en de priester hem en zijn mannen het heilige sacrament reiken zou.

En wie zou in deze heilige ure, waarin allen in stille aandacht als verzonken lagen, den bedelaar hebben opgemerkt, die van de duisternis gebruik had gemaakt om langs paden, den Frankischen wachters onbekend, in het kamp te sluipen. De geheimzinnige stilte, die er heerschte, had hem getroffen. Ha, had hij nu zijn Saksers bij zich gehad, hoe zouden zij zich aan het bloed en de spijzen hunner vijanden kunnen verzadigen. Hij kon den lust niet weerstaan, om het gordijn van een tent behoedzaam op te lichten en den slapende te bespieden. Maar de tent was ledig en de volgende en een derde evenzoo. Waar mochten de Franken zijn? Niets vernam hij dan de een-tonige, afgemeten schreden der wachters en ook deze verloren zich in de stilte, die hem omringde, naarmate hij dieper in het kamp doordrong. Hoe? Zouden zij misschien een krijgsraad houden om nieuwe plannen tegen hem en zijn volk te smeden? Dan, voorzeker, had hij het juiste oogenblik gekozen. Hij kon zich behoedzaam onder de menigte mengen en hun beraadslagingen volgen om er zijn winst mede te doen. Behoedzaam ging hij voort en reeds had hij de keizerlijke tent bereikt, toen hij onwillekeurig stilstond. De wind voerde hem een wierookgeur tegen en een plechtstatig gezang ruischte van uit de verte. Nu begreep hij het; de Franken hielden hun godsdienst-oefening. Opnieuw gevoelde hij zich door het verlangen aangegrepen, hun goden en hun dienst nader te leeren kennen en hij besloot de kerk, waaruit hem de heilige tonen en de wierookwalmen tegengekomen waren, binnen te treden.

Een diepe ontroering greep hem aan, toen hij daar zijn vijanden om en vóór zich zag, staande of geknielend, de oogen gesloten of ten hemel geheven, het hart vervuld met heilige gedachten, en tot hun God opgeheven, onbewust, dat de vermetele Wittekind, hun doodvijand, hier naast hen stond. De wierookwalmen beneveldden hem, het heilig gezang deed hem versteenen. Maar wie zou daar knielen voor het altaar? Ha, hij kende hem! Dat was de machtige Frankenvorst, de groote Karel, en daar naast hem, ter linker en ter rechter, knielden zijn stoere paladijnen, met wier heldenarm hij zich zoo vaak gemeten had ginds in het veld. Hij gevoelde zich geweldig getroffen. Hoe gansch anders was het hier dan bij de offermaaltijden der zijnen, waar bij bloedig lillende offers, onder het rinkinken der zwaarden en lanssen, de woeste krijgsszangen van Wodan en Thor uit schorre keelen werden losgestooten en de blikken fonkelden van haat en wraak tegen den vijand, waar de hulde aan de goden vaak overging in bloedige veete. Hier niets dan vrede en stille aanbidding, die den ontmebaren Wittekind weerloos zou gemaakt hebben, al ware hij aan de spitse van duizenden zijner Saksers geweest. Hij kon zich niet langer bedwingen. Zijn oogen schoten vol tranen en sprakeloos vouwde hij de handen, door zijn tranen heen de blikken naar het altaar gericht. 't Was hem of het Christuskind in de armen der heilige Maagd, waarvoor de groote Karel knielde, ook hem wenkte en tot hem sprak: „Kom, Wittekind, kom en ik zal ook u zegenen!” Toen stormde hij voort door de schare en zich naar het altaar dringende, knielde hij aan de zijde des keizers neder.

Verbaasd, ontsteld verdrongen de ridders zich voor hem,

maar toen ook Karel zich omwendde en hem aanzag, sprak hij luide, maar met bevende stem:

„Ik ben Wittekind, de hertog der Saksers! Doop ook mij, opdat ik Christen worde als gij!”

Een oogenblik stonden allen als aan den grond genageld. Ook Karel blikte den man roerloos aan. Maar als hij den held zag weenen, die hem zoo menigen harden strijd, zoo vele slapeloze nachten, zoo vele offers gekost had, naderde hij hem en sloot hem in zijn armen. En het koor hief een lofzang aan en de kerk beefde bij het gejuich der Franken. De koning deed Wittekind het paard van een zijner ridders bestijgen en de bedelaar van zoeven reed aan de zijde van den machtigen koning, en een hemelsche lach blonk op het gelaat der beide mannen, als zij onder het luid gejubel der Franken door het kamp reden. Nadat Karel zijn gast verkwikkingen aangeboden had, deed hij hem met zijn ridders uitgeleide tot aan het einde van het kamp. Straks hield de koning een plechtigen rijksdag te Paderborn, waarheen hij ook Alboin en Wittekind uitnodigde om met hem over den vrede te onderhandelen, terwijl hij den Saksers gijzelaars zond om hen hun veiligheid te waarborgen. Door een stoet van Saksische heirvoerders omgeven, reisden de beide hertogen naar Paderborn, waar zij met groote eerbewijzingen door den koning ontvangen werden. Wittekind en vele Saksische edelen reisden met hen terug naar Attigny in Frankeland en op den weg onderwees Karel hen zelf in de leer der zaligheid, zóó nadrukkelijk en verstandig, dat Wittekinds hart door haar goddelijke kracht overweldigd werd. Hij liet zich doopen en de groote koning stond daarbij als zijn peet. Alboin en vele Saksische edelen volgden dit voorbeeld. Kerken en kloosters werden in het land der Saksers gesticht en waar voorheen het woord gedreund had van woeste krijgsszangen, daar klonken nu heilige lofzangen, den God der Christenen ter eer, die ook het stoere hart van een Wittekind had doen buigen aan den voet van het Kruis.

P. J. K.

EEN BIJBELVERS.

1. Het bevat woorden door een afgodendienaar gesproken.
2. Het heeft betrekking op Jehova en zijne macht om aardchen voorspoed te schenken.
3. Het is een verzoek gedaan aan iemand, die ver van huis is.
4. De jongste dochter van den spreker wordt door Jeremia genoemd.
5. De oudste zoon van den hoorder bracht het leven zijner eigene kinderen in gevaar.
6. De spreker had dertien kleinkinderen.
7. Van een hunner werd voorspeld, dat hij zou dienen onder tribuut.
8. Een van de twee mannen, in dit vers genoemd, zeide later tegen den anderen: „Wat is mijne overtreding en wat is mijne zonde?”
9. De een was een dienstknecht van den anderen, maar de naam van den dienaar is de meest geerde.
10. Het bevat een ernstige bede, en een erkenning van ontvangen weldaden.
11. Het geheel bestaat uit 32 woorden, en komt voor in een hoofdstuk van meer dan 32 verzen.

Ook deze „Bijbeloefening” geldt niet als prijsraadsel, maar, gelijk wij in N° 30 hebben gezegd, oplossingen zullen gaarne worden ingewacht, en wel van deze en de andere oefeningen alle tegelijk, in de maand Augustus. Voor de beste oplossingen stellen wij dan nog enkele prijzen beschikbaar.

hij kan, zal hij het gestolene later zevenvoudig wedergeven. Maar die de vrouw van een ander steelt, — wie zal verschooning voor hem vinden? Hij onteert den echtgenoot; hij onteert de betrapte vrouw. En *nooit* kan hij de eer teruggeven. Het leven lang rust de smaadheid op het echtbaar; het leven lang rust de schande op het huis en de betrekkingen. Geen geschenk zal verzoening kunnen brengen, en ook God zal oordeelen, wanneer er ten minste geen vergeving wordt gezocht en gevonden aan den voet van het kruis, waar voor den grootsten zondaar kwijtschelding door genade te vinden is.

O, hoe boos is de mensch! Het begin is vaak klein. Men laat zich vangen in zijn hart door schoonheid van gelaat, of liefelijkheid van taal. En in plaats van zich dan nog ter elfder ure af te wenden met een: „Nee, duivel, gij voert mij ten verderve!” geeft men toe aan zijn lusten, en het einde is vreeselijk voor de „kostelijke ziel.”

Waarde lezer! wat is daartegen te doen? Hoe zal de jongeling, de man misschien, bewaard worden voor zulk een weg van leed des lichaams en der ziel? „Mijn zoon!” begint de waarschuwing zoo aandoenlijk schoon, zoo recht vertrouwelijk, „mijn zoon! bewaar het gebod uws vaders, en verlaat de wet uwer moeder niet. Bind ze steeds aan uw hart; hecht ze aan uwen hals. Als gij wandelt, zal dat u geleiden; als gij nederligt, zal het over u de wacht houden; als gij wakker wordt, zal het met u spreken. Want het gebod is een lamp, en de wet is een licht, en de bestraffingen der tucht zijn de weg des levens, om u te bewaren.”

Gods Woord is een toevlucht en hulp in verzoekingstijd. Dat wordt ons hier in beeldrijke taal voorgesteld. Als een ornament en als een schild moeten we het altijd bij ons hebben, overdag en des nachts. Op weg geeft het de richting aan. In den nacht bewaakt het den slaap. Komt men wakker, dan schijnt het als een lamp. 't Woord is een band, maar geen knellende band; 't is als een zachte leidsman; een vuurtoren voor 't scheepke des levens!

En nu vraag ik u, als dit woord, met zijn ernstige vermaningen, tot het volk van Israël kwam, is het dan voor ons, die ons kinderen Gods noemen, niet nog noodiger, het ter harte te nemen? En als de wet, het woord, dat toen de Israëliet bezat, hem tot hulp kon zijn in verzoekingstijd, dan niet zooveel te meer het gansche Woord van God, dat wij nu bezitten? Bedenken we wel, dat ons lichaam *des Heeren* is, dat wij gekocht zijn met een prijs. (1 Kor. VI : 18—20.)

Liefelijk slot, — het *doel* van hetgeen de „vader” zegt is *om te bewaren*. De tucht is niet om te straffen, maar om den weg des levens te doen bewandelen. De tucht is dus tot heil van hem of haar, die getuchtigd wordt. Zoo was het toen in Israël. En zoo is het ook nu onder Gods kinderen. Gelukkig, wanneer niemand hunner zich onttrekt aan de vermaningen, die gezegend zijn, omdat ze van God komen, en hun doel is tot zegen te wezen!

Heer! zie op ons neder.
Geef dat steeds uw woord
Door ons wordt gehoord.
Werk in ons door uw genade;
Sla ons in ontferming gade;
Dat wij naar uw wil
Wandlen vroom en stil
En ons gansche leven
U ten dienste geven!

J. N. V.

HISTORISCHE BEELDEN.

IN ROME.

Dáár, te Paderborn, werd andermaal rijksdag gehouden. Het was in het jaar 799. Een schare van vorsten, ridders en grooten omgaven den grooten keizer als de sterren de zon aan het firmament. Dagelijks reden koningen en hertogen met hun schitterenden hofstoet de poorten der oude rijksstad binnen, en wie zou onder al die blinkende weelde gelet hebben op den grijsaard, die in het nederig gewaad van den priester en slechts door één dienaar gevolgd, zich met zware en langzame schreden een weg door de menigte baande. En toch, die man had meer invloed dan al die overigen. Straks zou het blijken, als Karel op zijn gouden troon gezeten en door zijn vorsten en ridders omstuwd in den rijksdag gezeten, gehoor gaf aan allen, die met een klacht of een verzoek tot hem kwamen. En toch, waar koningen en hertogen 's keizers zetel eerbiedig naderden en op de treden van den troon aan zijn voeten knielden, om hem hun zaak voor te dragen, daar was het nu aan Karel, om van zijn troon af te stijgen en den bedelaar tegemoet te gaan, zich aan zijne voeten te werpen en den zoom zijns kleeds te kussen. Eerst toen de Heilige Vader, — want de bedelaar was niemand minder dan Paus Leo III — hem zijn zegen gegeven had, besteeg de keizer andermaal den troon en hoorde hem aan. Wat was zijn klacht? Hij had zich op St. Gregoriusdag in plechtigen optocht uit het Lateraan naar de St. Laurenskerk begeven, toen een hoop kwalijkgezinden hem overvallen, van het paard gerukt en mishandeld hadden, en slechts ter nauwernood was zijn leven door tijdige hulp gered geworden. Verontwaardigd en gegriefd hoorde Karel het aan en oogenblikkelijk was hij gereed, het hoofd der Christenheid van die dagen te beloven, dat hij weldra zelf naar Rome komen en de misdadigers straffen zou. Niet slechts ontving hij den Paus als gast aan zijn hof en overlaadde hij hem met eerbewijzingen, doch toen deze straks vertrok, liet hij hem op de meest eervolle wijze tot Rome uitgeleiden. En Karel was er de man niet naar, om den Heiligen Vader zijn woord te verpanden en het tragelijk na te komen. Mochten de staatkundige gebeurtenissen hem tegen zijn wil vertragen, het volgende jaar trok hij naar Rome en hield er vierschaar. Op de hem eigen wijze goot hij de fiolen van zijn toorn uit over hen, die zich hadden durven vergrijpen aan den man, die voor de geheele toenmalige kerk als de stedehouder van Christus gold, en niet dan op voorbede van den Paus zelf, liet hij zich tot zachtmoedigheid bewegen.

Het Kerstfeest naderde andermaal en de aanwezigheid van den machtigen Koning der Franken en van zijn schitterenden stoet had het aantal der aanzienlijken, die het heilige feest te Rome kwamen viëren, meer dan verdriedubbeld. In den Kerstnacht knielde Karel, met een purperen mantel bekleed, voor de trappen van het hoogaltaar neder, temidden van een onafzienbare menigte, die het kerkgebouw vulde. En toen hij van zijn gebed oprees en zich naar zijn zetel wilde begeven, trad de Heilige Vader op hem toe, en terwijl de geestelijkheid in vol ornaat zich ter rechter- en linkerzijde van haar hoofd schaarde, plaatste Leo een gouden kroon op het hoofd des konings en zalfde hem met de heilige olie tot Romeinsch Keizer en wereldlijk opperheer der gansche Katholieke Christenheid. Nauwelijks had hij zijn laatste woord gesproken, of de menigte brak in luid gejuich los en tot driemaal toe weergalmden het onder de heilige gewelven: „Leven en overwinning aan Karel den Grooten, den door God gekroonden vredebrengenden Keizer der Romeinen!” En trompetten en bazuinen vielen in, en een machtig koor hief den kroningszang aan en de vroolijke muziek wedijverde met het gejubel der schare. De gansche

stad was in feestgewaad; het oude Rome, dat na den val van het Westersche rijk geen Keizer meer had begroet, scheen vergoeding ontvangen te hebben voor een gemis van drie eeuwen.

En toch, al was de Keizer verrast, al toonde hij zich dankbaar en jegens den Paus en jegens de menigte, 't was niet alleen de gewoonte om bij alle wisselingen van het lot zijn koninklijke waardigheid te bewaren, die zijn gelaats-trekken strak spanden. Gevoelde hij, dat het gevaarlijk was voor de oogen van zulk een onafzienbare schare, een wereldkroon uit de hand van het geestelijk opperhoofd der kerk te ontvangen? Drong zich aan het scherpzinnig brein van den Keizer de gedachte op, dat hij, die kronen uitdeelt, hooger staat dan hij, die ze ontvangt, en had hij een vaag vermoeden, dat de Paus juist van zulk een welkome gelegenheid gebruik maken wilde om in de harten des volks de overtuiging te vestigen, dat de Stedehouder van Hem, wiens Koninkrijk niet van deze wereld was, wereldkronen uitdeelen kon? Uitdeelen en dus ook ontnemen? Zag hij in zijn verbeelding dien Stedehouder van Christus zijn banbliksems van den stoel van Petrus uit neerslingeren op de gekroonde hoofden van zijn nazaten? Had hij een voorgevoel, dat eenmaal een Duitsch Keizer, blootshoofds en barrevoets in de winterkoude, als een bedelaar op het slotplein zou staan en dat de Heilige Vader hem drie dagen zou doen wachten, eer hij den Keizer van den ban ontsloeg en hem zijn kroon, zijn land weergaf? Droomde Karel van een Canossa, toen hij zwijgend en in diep gepeins te midden der zijnen de kathedraal verliet?

Wij weten het niet. Zooveel is zeker, dat Karel, toen de last van het leven en het gewicht van die kroon hem te zwaar begonnen te vallen, den Heiligen Vader voorkwam. Mocht hij tot in hoogen ouderdom een duurzame gezondheid genieten, in het jaar 810 begonnen bestendige aanvallen van koorts zijn lichaam te verzwakken, terwijl zijn ziel neergebogen was door den dood zijner beide zonen, die hem in één jaar ontvielen. Hij gevoelde, dat zijn dagen geteld waren en toch duurde het nog drie jaren, eer hij zijn zoon Lodewijk tot den rijksdag te Aken oproep. Daar verscheen de neergebogen grijsaard te midden van zijn vorsten en rijks grooten en vraagde hun van den aanzienlijksten tot den geringsten, of zij er in toestemden, dat hij zijn zoon Lodewijk het mederegentschap en den keizerlijken titel opdrög. En hun eenparig: „Het is Gods wil!” verheugde hem meer dan de gouden kroon des Pausen hem verheugd had, en de geschiedenis heeft hem recht gedaan. Den volgenden Zondag begaven vader en zoon zich naar de Maria-kerk, een eigen stichting van Karel. In het keizerlijk hermelijn gedost, met de wereldkroon op de vergrijsde lokken, plaatste hij zich op zijn zetel, nadat hij een tweede kroon, aan de zijne gelijk, op het altaar had doen nederleggen. Was het louter toeval, dat Karel den Paus niet uit Rome had ontboden en hem verzocht had, op kosten van 's Keizers milddadigheid een kroon mede te brengen? Wij voor ons weigeren het te gelooven.

Langen tijd lagen vader en zoon voor het altaar neergeknield. Daarna rees de Keizer op en vermaande ten aanhoore van de schare, die zich in de kerk verdrong, zijn zoon om „God te vreezen en lief te hebben, Diens geboden in alles te houden, voor de Kerk te zorgen en haar tegen de boosdoeners te beschermen, zich jegens zijn verwanten altijd goedgunstig te betoonen, de priesters als vaders te eeren, de hem toevertrouwde volken als zijn kinderen lief te hebben, getrouwe en godvruchtige ambtenaren aan te stellen en niemand zonder voldoende reden van leenen en eerambten te ontzetten.”

En daarna vraagde hij met vaste stem: „Antwoord mij, mijn zoon, zijt gij besloten, dit alles na te komen?”

„Ja, mijn vader,” klonk het plechtig, „gaarne zal ik u gehoorzamen en met Gods hulp volbrengen, wat gij mij geboden hebt.”

Nu richtte de Keizer hem op, gebod hem de treden van het altaar te bestijgen, de kroon van haar plaats te

nemen en — zich die met eigen hand op de slapen te zetten, en Lodewijk deed, wat zijn vader hem beval.

De plechtigheid was geëindigd. Op zijn zoon leunende, keerde Karel naar den keizerlijken burch terug. Nadat de Keizer zijn zoon met prachtige geschenken overladen had, zond hij hem naar zijn koninkrijk Aquitanie terug. Vader en zoon hadden elkander voor het laatst gezien. In Januari van het volgende jaar sloopte een hevige koorts Karels laatste krachten. Naar zijn gewoonte wilde hij zich door vasten genezen, maar zijn levenskrachten waren opgeteerd. Hij gevoelde het en liet den bisschop Hildbad, zijn vrouweling, komen om hem het Heilige Avondmaal toe te dienen. Den volgenden morgen gevoelde hij, dat zijn einde naderde. Hij maakte het teeken des kruises, vouwde de handen op de borst, sloot de oogen en bad met zachte stem: „Heer, in uwe handen beveel ik mijnen geest!”

De groote Karel was niet meer.

Ook het laatste spel zijns levens had hij gewonnen: het eerste schaakspel tusschen Keizer en Paus. De laatste gevoelde het en bij de eerste gelegenheid de beste snelde de Heilige Vader naar Rheims om den zwakken Lodewijk geluk te wenschen met zijn verheffing. De Paus had een kroon uit Rome medegebracht. Waarom vergat Lodewijk de groote les zijns vaders en liet hij zich nog eens door den Paus kronen?

Het „God wil het” zijner Franken zou duurzamer waarborg voor zijn troon blijken dan het geschenk van den Heiligen Vader.

P. J. K.

KUNSTMATIGE SALPETER.

Planten hebben stikstof noodig. Er zijn echter maar weinig planten, die de stikstof uit de lucht kunnen halen; het zijn de vlinderbloemigen, dus alle soorten van boonen, erwten, brem, gouden regen, lupinen, klaver, enz. Sommige andere planten, zooals het koren, hebben de eigenschap om stikstof uit de lucht te halen, slechts in geringe mate en alleen in het begin van hun groei, terwijl de groote meerderheid wel groote behoefte aan stikstof heeft, maar ze uit de lucht niet halen kan. Al deze planten moeten hun stikstof uit den grond hebben. Doch daardoor wordt de grond uitgeput, en de landman moet dus stikstof in den grond brengen. Daartoe heeft hij voornamelijk twee middelen: stalmost en salpeter. In den stalmost brengen de bacteriën stikstof uit de lucht; salpeter is echter een stof, die bestaat en waarschijnlijk niet meer ontstaat. De voorraad salpeter op aarde moet dus wel verminderen, vooral daar ze ook bij de kruitbereiding wordt gebruikt. Salpeter komt op enkele plaatsen in kleine hoeveelheden voor; in groote massa's heeft men ze reeds jaren lang uit Chili in Zuid-Amerika gehaald; doch die hoeveelheid is niet onuitputtelijk, en men schat, dat bij den grooten uitvoer over een menschenleeftijd Chili geen salpeter meer leveren kan.

Gelukkig komt het bericht, dat Fransche onderzoekers in de Sahara en wel in het Fransche deel tusschen Algiers en Senegambië uitgebreide salpeterlagen hebben ontdekt. Blijkt dit bericht waar te zijn, dan zijn landbouw en industrie vooreerst weer geholpen. Doch niet op den duur, en daarom streeft de wetenschap er naar stikstofverbindingen, liefst salpeter te maken.

Zuurstof en stikstof zijn in de lucht *vermengd*, niet *verbonden*. Tot dusver was het niet gelukt, ze te verbinden tot één stof. De electriciteit is er echter in geslaagd. Door de ontlading van uiterst sterke elektrische stroomen in vonken en vlammen en bij een verwarming van stikstof en zuurstof tot 1000 en 1200 graden, werden beide stoffen scheikundig verbonden en ontstond een nieuwe stof, stikstofoxyde, die verder weer met zuurstof en met water bewerkt werd tot salpeter. Dat is dus de eerste salpeter langs scheikundigen weg. De proeven zijn in 't klein genomen. Blijkt de bewerking ook in het groot te voldoen, en zijn de kosten niet te hoog, dan komt weldra kunstmatige salpeter in den handel, en dan zijn landbouw en industrie geholpen aan de zoo noodige stikstofverbindingen.

ALBERT.

delijkheid tijdens de afwezigheid van Christus — aangespoord worden, *uit te gaan* om Hem te ontmoeten. Men had zich op zijn gemak gevoeld, men was weder ergens ingegaan, om er rustig te kunnen slapen; thans moest men weder *uitgaan*, want ziet, de Bruidegom was in aantocht en zou weldra verschijnen.

Lieve, geloovige lezer, hebt gij dit reeds gedaan? Gij hebt toch zeker het geroep vernomen; zijt gij nu ook uitgegaan om Hem te ontmoeten? Hebt gij reeds alles verlaten, wat u met de wereld verbindt? En is uw oog thans onafgebroken gevestigd op de komst des Bruidegoms?

Niet alleen de wijze maagden evenwel, ook de dwaze maagden vernamen het geroep. Ook deze stonden op en bereidden haar lampen. Maar zie, thans bleek, in welken toestand een ieder persoonlijk zich bevond. Die wijs geweest was, had olie bij zich en kon haar lamp brandende houden. Maar de dwaze had geen olie, haar lamp ging uit, en zonder brandende lamp zou zij niet den Bruidegom kunnen tegemoet gaan.

Wat te doen? „Geef mij van uwe olie, want mijn lamp gaat uit,” zoo zegt de dwaze tot de wijze. Maar aan die bede kon de wijze maagd onmogelijk gehoor geven. Hoe kon zij van haar eigen olie geven aan anderen? „Er mocht voor mij en voor u niet genoeg zijn,” antwoordt zij. „Ga liever tot de verkoopers, en koop voor uzelve.”

Hoe kan de een den ander het leven, de olie — het symbool van den Geest des levens — mededeelen? Alleen God kan dit geven. Tot Hem moet de dwaze zich wenden om te kopen, *niet* tot zijn naaste, en te kopen zonder prijs en zonder geld, wijn en melk.

Maar de tijd was kort. De Bruidegom stond te komen. Hij zou weldra verschijnen. Hij was er! Ziet, de Bruidegom!

Helaas, de dwaze maagden kwamen te laat. „Toen zij heengingen om te kopen, kwam de Bruidegom,” zij hadden den juisten tijd om te kopen voorbij laten gaan; en toen de Bruidegom kwam, waren zij niet gereed, en konden Hem dus ook niet vergezellen tot in de bruiloftszaal.

Het baatte haar dan ook niet, dat zij later kwamen, toen de Bruidegom reeds tot de bruiloft was ingegaan, en biddende smeekten: „Heere, Heere, doe ons open!”

De tijd van aangenomen te worden was voorbij! De deur was gesloten! Alleen zij die *gereed* waren, die olie bij zich hadden, wier lampen brandende waren, gingen met den Bruidegom in ter bruiloft. Die te laat kwamen, werden afgewezen! Op de smeekbede: „Heere, Heere, doe ons open!” kon geen ander antwoord volgen dan: „Voorwaar zeg ik u; Ik ken u niet!”

Geliefde lezer! Behoort gij nog tot hen, die den Christus der Schriften alleen *uitwendig* belijden, die nog niet als verlorene zondaars tot Jezus de toevlucht genomen hebben? O, ik bid u, haast u dan om uws levens wil. De tijd der genade is weldra voorbij. De Bruidegom zal spoedig komen, om de zijnen tot zich te nemen. Zijn komst is aanstaande.

Hoe schrikkelijk zou het zijn, indien gij — thans niet luisterende naar zijne stem — te laat kwaamt en ook u, zooals den dwazen maagden, moest worden toegevoegd: „Voorwaar, Ik ken u niet!”

N. A. J. V.

HISTORISCHE BEELDEN.

Het Leugenveld.

Niet ver van Thann in den Elzas ligt een uitgebreide vlakte, die het Leugenveld geheeten wordt. Dáar leiden wij onze lezers heen, om hen te toonen, wat er in weinige jaren, na den dood van den grooten Karel, van zijn machtige heerschappij geworden was. In het jaar 833 zien we daar een oud en afgeleefd man, het gelaat met rimpels doorploegd, den rug gebogen, den blik verduisterd van het leed, dat hem het hart breekt, en om hem heen een kring van weinige getrouwen. Getrouwen? Wat schrijven we!

„Waarom vertoeft gij nog bij mij, oud en verlaten man? Gaat heen tot de gelukkigen, opdat uw trouw u niet ten verdere strekke.”

En ook zij nemen hun afscheid en laten hem alleen, hem, den zoo diep nedergebogene.

Deze grijsaard is de zoon van den grooten Karel, de erfgenaam van diens keizerskroon, de heerscher over het groote rijk der Franken, en de „gelukkigen,” waarvan hij in bitterheid der ziel gewaagt, het zijn zijn zonen.

Wat hem zoozeer had doen vervallen van de grootheid, waartoe 's vaders dood hem had verheven?

Wel mochten priesters en monniken hem den Vrome doopen, als hij hun kerken bouwde en sierde, hun kloosters begiftigde, als hij de woeste Noormannen, in stede van hun rooverijen met het heldenzwaard zijns grooten vaders te keeren, met geschenken overlaadde, indien zij hem slechts het voorrecht gunden als peet hun doop te aanschouwen, wel mocht hij in de eerste jaren zijner regeering de beste verwachtingen van zich doen koesteren, als hij allerwege het recht zocht te handhaven, de onderdrukten beschermde tegenover de willekeur der grooten en zelfs de woeste Basken en Slaven, die zijn grenzen bestookten, tot ontzag dwong: 't was slechts een vriendelijk morgenrood geweest van een droeven, droeven dag, die over het rijk van den machtigen Karel aangebroken was, een dag van bloed en tranen.

Op zekeren dag begaf de keizer zich uit de kerk naar het paleis, toen de houten galerij, waarover zijn weg leidde, instortte en allen, die zich daarop bevonden, in de diepte neerstortten, ook de keizer, die echter geen lichamelijke letsel bekam. Een sombere nevel had echter op eenmaal zijn ziel omgeven. De gedachte aan dood en eeuwigheid maakte hem afkeerig van zijn kroon en de zorgen en plichten, waarmede deze hem bezwaarde, en hij besloot, den last der regeering reeds nu op de sterke, jeugdige schouders zijner drie zonen, Lodewijk, Lotharius en Pepijn te laden, die, met hun moeder, de booze Irmingarde van Saksen, hem in zijn voornemen sterkten.

Zoo verdeelde hij dan zijn rijksgedebied onder hen, doch hij vergat in zijn afgetrokkenheid, dat hij zijn neef Bernhard, den koning van Italië, misdeeld had. Door de priesters en edelen opgestoot, gordde Bernhard het zwaard aan, maar nog was hij niet tegen zijn oom ten strijde getogen, toen deze, door Irmingarde aangevuurd, met een leger in Italië verscheen. Bernhards laffe grooten verlieten zijn vanen en toen de jonkman aan Lodewijks voeten knielde en hem om genade smeekte, werd de booze geest van Irmingarde over zijn oom vaardig en hij liet Bernhard gevangen nemen en de oogen uitsteken. Doch de nacht, die over het leven van den jonkman viel, was niet zoo duister als die andere, welke zich over Lodewijks ziel verbreidde, en de sombere nevel werd nog dichter, toen Bernhard drie dagen later tengevolge van de wreede mishandeling overleed. Wel trachtte de keizer door nieuwe offers aan de kerk, den hemel met zich te verzoenen, en met zijn geweten de schim van Bernhard te bevredigen, die hem in eenzame nachten verontrustte, maar . . . Irmingarde

stierf en Lodewijk vreesde, dat de toorn van den Goddelijken Wreker ook hem zou treffen, en duister bleef zijn blik, ook al zegenden hem de priesters en de armen, wien hij met volle handen schatten toestrooide.

Nog eenmaal vlamde dat oog, ware het dan ook voor het laatst en van onedelen gloed.

De grooten zijns rijks speelden hun eigen spel met den afgetrokken, somberen keizer. Terwijl hij boete deed en zich in godsdienstige overpeinzingen verdiepte, konden zij zich vrijelijk aan hun willekeur en losbandigheid overgeven. Maar als de keizer in een klooster rust zocht en zijn kloeke en heerszuchtige zonen den troon bestegen, dan zou het gedaan zijn met hun meester-spelen. Zij overwogen en overlegden, en inderdaad, ze hadden ook bij den vromen boetedoener de eenige plek tusschen den gordel en het pantsier ontdekt, dat zijn geweten hem gedrongen had tegen de begeerlijkheden van vleesch en wereld aan te trekken, en daarop richtten zij Amors pijlen. Zij lokten de schoonste vorstelijke vrouwen aan Lodewijks hof en voor de stralende blikken der bekoorlijke en jeugdige Judith van Beieren smolten 's keizers kloosterplannen als sneeuw voor de zon. Van nu af verdeelde hij zijne gedachten en zijn tijd tusschen de kerk en zijn jonge, schoone gemalin, en terwijl deze hem geheel in haar macht hielden, plunderden en brandden de Noormannen op de kusten, roofden en moordden de Slaven en Arabieren op de grenzen en onderdrukten de rijks-grooten zijn onderdanen, alsof zij hun heer en meester waren, naar eigen onbegrensde willekeur. En bij het gemor der volken genoten Lodewijks zonen, wien het huwelijk huns vaders een doorn in het oog was.

Maar scherper nog stak die doorn, toen Judith haar keizerlijken gemaal een zoon, Karel, schonk, en de keizer zich door de klaagtonen van Judith, dat haar zoon wel „de Kale” heeten mocht, wijl, nu het rijk verdeeld was, voor haar lieveling geen erfdeel overbleef, bewegen liet, om te vergeten, dat het machtige Frankrijk reeds eenmaal verdeeld was onder wakkere en fiere jongelieden, die weinig broederliefde voor 's vaders zoon uit het tweede huwelijk gevoelden, en dat hem niets overschoot om den „kalen Karel” te begiftigen, dan wat hij hun zou moeten ontnemen. Hij vergat, dat zijn zonen het Judith reeds niet vergeven konden, dat zij met haar schoone oogen het oogenblik verschoven had, waarop zij de erfenis huns vaders konden aanvaarden, maar dat zij geenszins dulden zouden, dat hun zwakke vader, die hun nimmer geleerd had, zelfs zijn vroomheid te eerbiedigen, uit zwakheid tegenover een jonge, heerszuchtige vrouw, hun erfdeel zou versnijden om daarvan een doopsgeschenk in de wieg van Judiths spruit te leggen. Hij vergat, dat een stem in zijn binnenste bij het bericht van Bernhards dood tot hem gesproken had: „Het kwaad zal van uw huis niet wijken!” en hij verhaastte het oogenblik, waarop de profetie van dien goddelijken boetgezant zich zou vervullen.

Judith glimlachte hem tegen, toen hij haar de kaart van het rijk toonde, in vier deelen gescheiden, waarvan hij één deel in Karels wieg legde, maar Lodewijk, Lotharius en Pepijn gordden het zwaard aan en trokken met hun legers hun vader tegemoet. En toen nu de troepen van Lodewijk naar zijn zonen overliepen, was het lot des vaders spoedig beslist. Lodewijk was een gevangene en Judith werd in een klooster gestoken. Dan, de hardheid, waarmede Lotharius zijn vader behandelde, maakte niet slechts den onwil van de priesters en de ergernis des volks gaande, doch ook Lodewijk nam het voor zijn vader op en andermaal besteeg deze den troon. Helaas, de tegenspoed had hem geen voorzichtigheid geleerd. In stede van grootmoedigheid jegens zijne zonen te betoonen, joeg hij Lotharius tegen zich in het harnas, door hem uit zijn tegenwoordigheid te verbannen en hem den keizerstitel te ontnemen, welken hij hem bij de eerste deeling toegewezen had. Doch niet alleen Lotharius, ook Lodewijk en Pepijn, toen hij dwaselijk meende van hun grootmoedigheid gebruik te kunnen maken, en de schaar in hun erfdeel zette ten behoeve van Karel. Andermaal stonden de legers van

den vader en van de drie verbonden zonen vijandig tegenover elkander bij Worms. Daár moest Lodewijk het ervaren, dat zelfs het hoofd der Kerk, dien hij met vorstelijke weldaden had overladen, zich tegen hem keerde: de Paus kwam tot hem in zijn legerplaats en maande hem aan, zich aan zijn zonen te onderwerpen. Dat was den ouden man te veel. Wij zagen reeds, hoe hij zelf de weinige getrouwe rijks-grooten, die hem bijgebleven waren, ried tot zijn gelukkige zonen over te gaan en toen hij daar nu alleen stond, door leger en hof verlaten, ging ook hij in bitterheid des gemoeds den langen, bangen weg naar Colmar, waar zijn zonen zich bevonden en gaf zich aan hen op genade of ongenade over.

Lotharius koelde zijn wraak op zijn vader, voerde hem als een gevangene naar Soissons en sloot hem daar in een klooster op, terwijl hij zorgde, dat priesters en monniken, wier gezelschap Lodewijk steeds had gezocht, nu den ouden man geen rust noch duur lieten, doch voortdurend hem aanmaanden, zich ootmoedig naar den wil zijner zonen te voegen. En ook, als hij eindelijk toefaf, kende de wreede Lotharius geen genade. Op zekeren heiligen dag, die een groote schare ter kerke dreef, begaf Lotharius zich met zijn ganschen hofstoet en al zijn rijks-grooten naar de Kathedraal. En daar naderde nu de man, die den scepter gezwaaid had van den Atlantischen Oceaan tot aan den Donau en van de Pyreneën tot aan de Noordzee. Door den gevangenebewaarder geleid, trad hij met gebogen hoofd door de schare, die de kerk vulde, naar het hoogaltaar. In het witte gewaad van den boeteling gehuld, knielde hij op den haren zak neder, welken men tot dat doel daar gelegd had, en ten aanhoore der ademloos lusterende menigte las hij de lijst zijner zonden af, hem door Lotharius en de priesters gedictieerd, en vraagde God en den heiligen, zijn zonen en zijn volk om vergiffenis. Zijn wapenrusting werd hem ontnomen, en waren de wenschen van Lotharius in vervulling getreden, men zou den keizer de kruin kaal geschoren en hem in een klooster gestoken hebben. Doch daar waren nog rijks-grooten geweest, wier gelaatstrekken gespannen, wier wangen gloeide, wier oogen van toorn en verontwaardiging gefonkeld hadden bij de vernedering, die de zonen den vader hadden bereid en zij moesten ontzien worden. Het volk had op luiden toon zijn misnoegdheid doen blijken en daarmede moest rekening gehouden worden. En toen nu Lotharius maar al te zeer deed uitkomen, dat hij straks ook zijn broeders niet zou ontzien, schaarden dezen zich andermaal aan Lodewijks zijde en ten derden male besteeg Lodewijk den troon.

Weldra had hij den langen lijdensweg voleind. Straks lag hij, moede van het leven en wars van zijn kroon, op het eenzame eiland Ingelheim in den Rijn stervend neder. Doch ook hier kon hij geen rust vinden. IJlende als hij was, zag hij booze vijanden zijn stervenssponde naderen en de booze schim van Bernhard verschrikte hem. Telkens rees hij op om ze te verjagen, totdat de laatste olie uit de lamp zijns levens verteerd was en het zware hoofd op de borst neerzonk. De zoon van den grooten Karel was niet meer en bij zijn dood viel het machtige rijk der Franken uiteen. Broederoorlogen volgden. De steden werden verwoest, het platte land vertreden onder de hoeven der strijdrossen, de dorpen verbrand, de onderdanen moesten moorden of werden vermoord, totdat zich uit dat rijk een drietal staten ontwikkelden, die met hun lotgevallen grootendeels de geschiedenis der Middeleeuwen zouden volschrijven: Duitschland, Frankrijk en Italië.

P. J. K.

